

Reisjärvi 2019

Kangaskylä Hirsikangas,
kaapelointityön arkeologinen valvonta

Hans-Peter Schulz 21.8.2019

KESKI-POHJANMAAN ARKEOLOGIAPALVELU

Tiivistelmä

Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu suoritti koekuopituksen maakaapelilinjauksella Kangaspäänjärven eteläpuolella Hirsikankaalla Reisjärven keskustasta (kirkosta) 7,8 – 8,8 km luoteeseen. Tarkastetun linjauksen pituus on 600 m paikallistieltä 18291 Ahon talon suuntaan. Työn tilaaja on Eltel Networks Oy. Maasto-työn teki ja FM/MA Hans-Peter Schulz 26.7.2019 yhteensä 0,5 henkilötyöpäivän aikana.

Koekuopissa ei havaittu kiinteitä rakenteita eikä löytöjä. Mäen lakialue on kivistä hietamoreenia ja pääosin hiesua ja hietaa peltoalueilla, joilla maakaapelilinjaus kulkee. Kivikautinen löytöpaikka (mj-rekisteritunnus 1000015764) on merkitty linjaukselta n. 30 m itään korkeudelle 85 m mpy, tarkka löytöpaikka ei kuitenkaan ole tiedossa.

Topografian perusteella sopiva sijainti kivikautiselle asuinpaikalle olisi törmä muinaisen salmen kohdalla linjauksesta n. 50 m itään/koilliseen. Linjaukselta ei tehty havaintoja kiinteästä muinaisjäännöksestä.

Sisällysluettelo

S.

1. Perustiedot.....	1
2. Valvonnan lähtökohdat ja menetelmät.....	2
3. Alueen maankäytön historiaa	4
4. Valvonnan kuvaus ja valokuvat.....	5
5. Tulokset.....	7
6. Aineistoluettelo.....	7

1. Perustiedot

Inventointialue: Maakaapelilinjaus Kangaspäänjärven eteläpuolella Hirsikankaalla Reisjärven keskustasta (kirkosta) 7,8 – 8,8 km luoteeseen. Tarkastetun linjauksen pituus on 600 m paikallistietä 18291 Ahon talon suuntaan.

Tilaaja: Eltel Networks Oy

Inventoinnin laji: valvonta, Museoviraston lausunto MV/492/05.01.00/2019

Kenttätöaika: 26.7.2019, yhteensä 0,5 kenttätöpäivää

Karttanumerot: TM35-lehtijako, Q4133L, Q4133R
vanha yleislehtijako, 2343 03

Korkeus: 120 - 127 m mpy

Koordinaattijärjestelmä: ETRS-TM35 FIN -tasokoordinaatisto

Kopio raportista: Museoviraston arkisto (digitaalinen ja paperikopio)

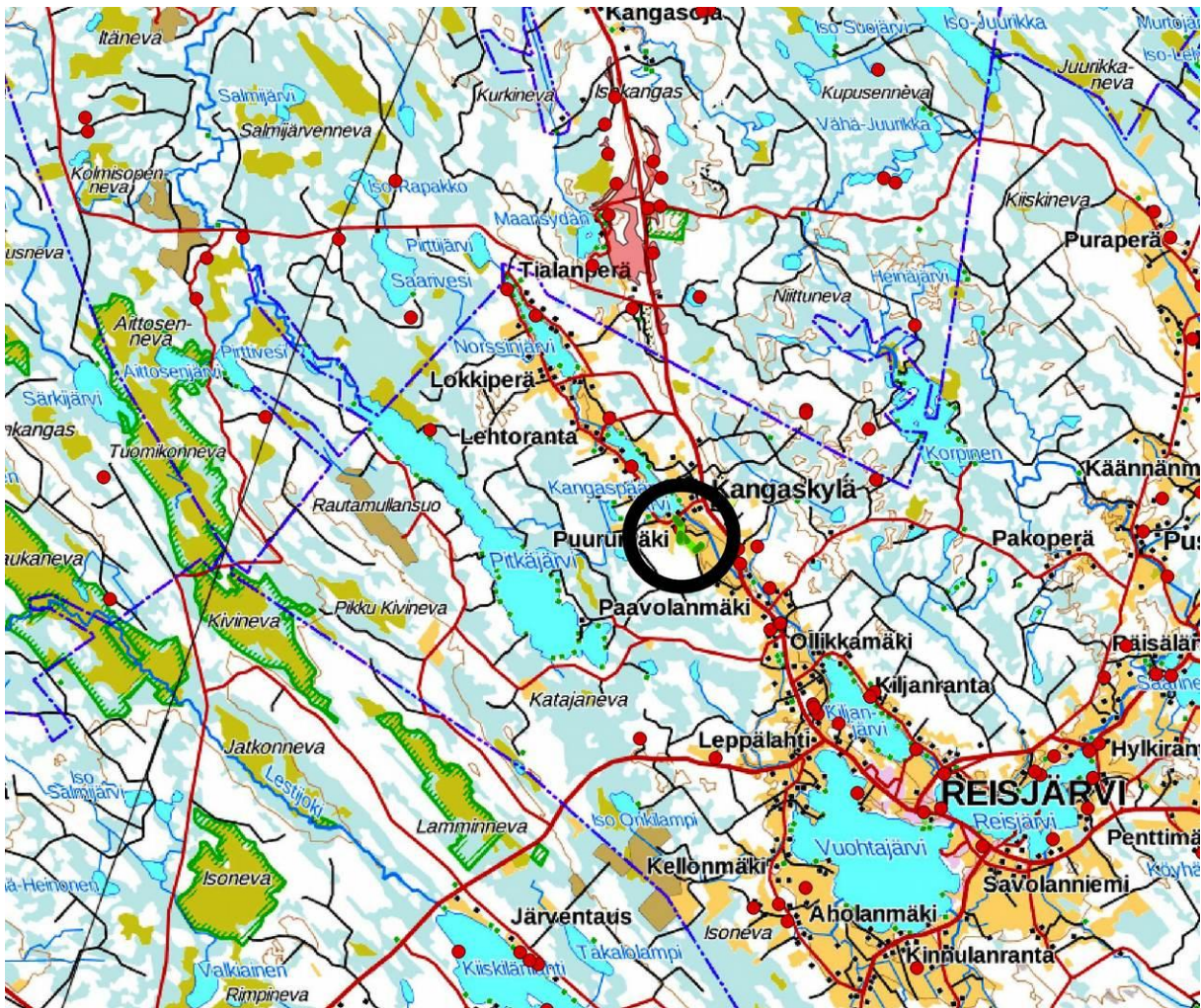
Aiemmat löydöt: - KM 27044:1, pallonuija, Hirsikangas irtolöytö

Aiemmat tutkimukset: Markku Mäki vuoti inventointi 1991 (perusinventointi)

Mika Sarkkinen tarkastus 2010

Helena Ranta tarkastus 2010

Kaarlo Katiskoski tarkastus 2017

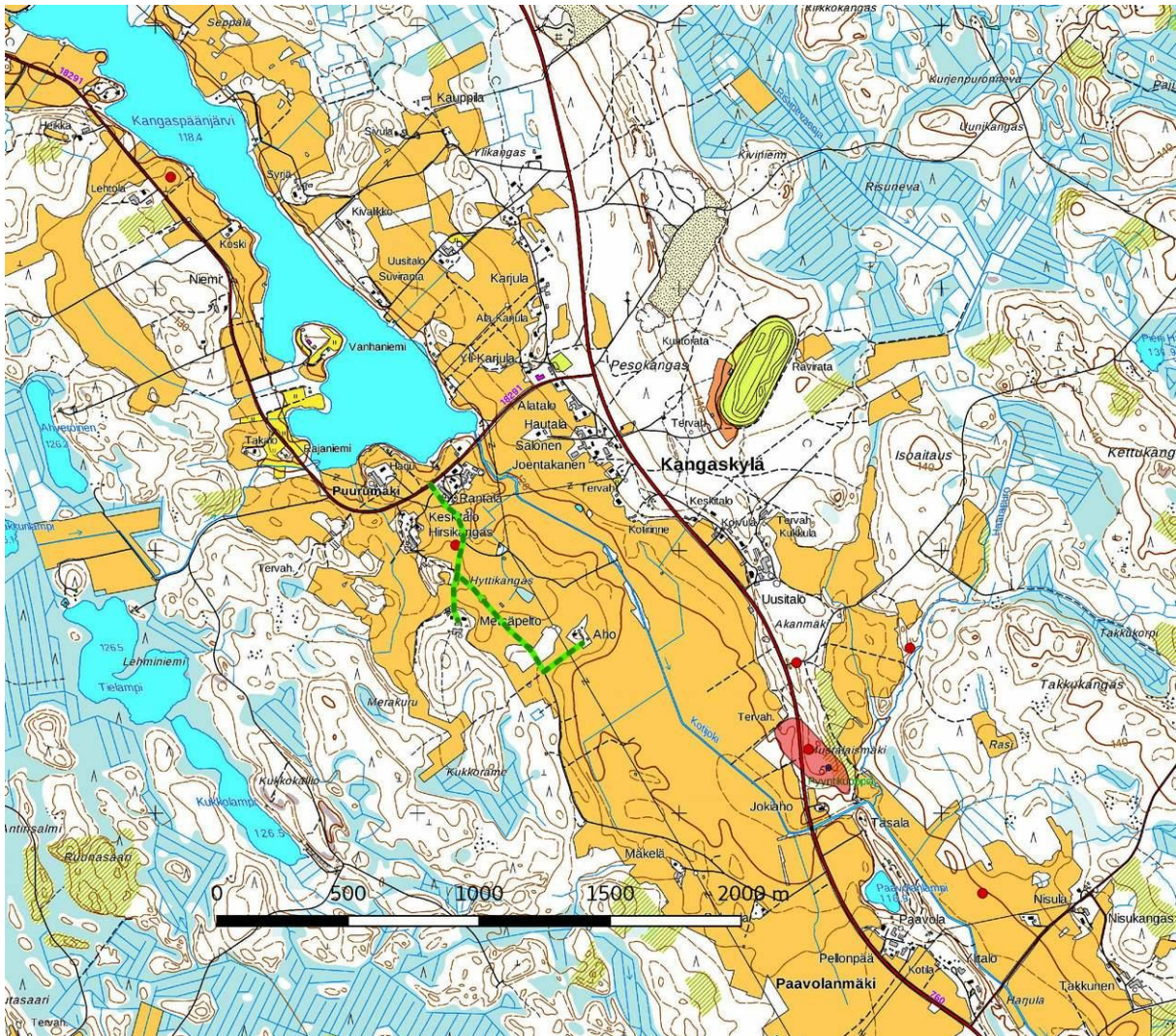
Kartta 1. Kohdealueen sijainti. Kohdealue on merkitty mustalla ympyrällä, mj-rekisteriin merkityt kohteet punaisena pisteenä. Maanmittauslaitoksen maastokarttarasteri 1:250 000; 8/2019.

2. Valvonnan lähtökohdat ja menetelmät

Eltel Networks Oy on aloittanut vuonna 2019 Elenian Säävarman sähköverkon maakaapelointihankkeen toteuttamisen Reisjärven kunnan alueella.

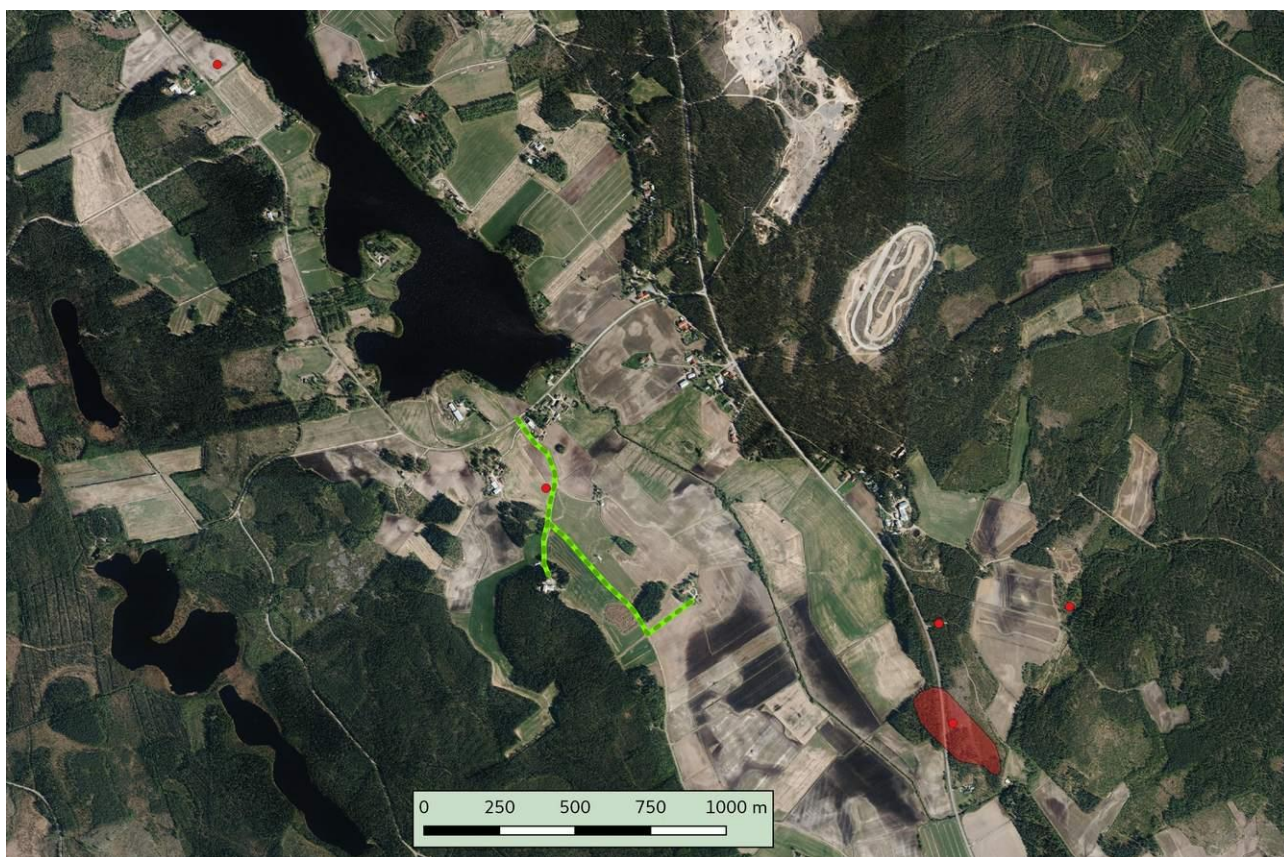
Museovirasto on esittänyt lausunnossaan MV/492/05.01.00/2019, että kaapelointityö Kangaskylän Hirsikan-kaan löytöpaikan kohdalla toteutetaan arkeologin valvonnassa ja dokumentoinnissa keväällä 2019.

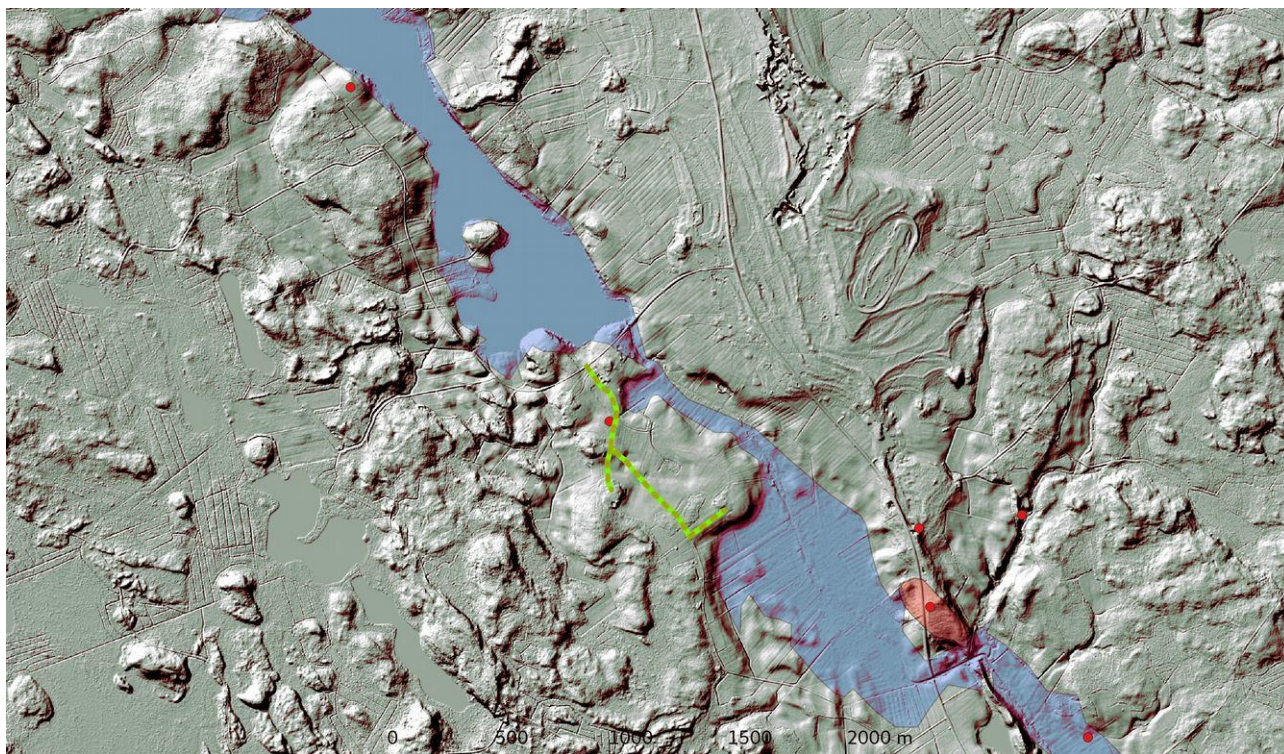
Kartta 2. Maakaapelilinjaus vihreänä katkoviivana. Muinaisjäännösrekisteriin merkityt pisteet punaisena ja aluerajukset vaaleanpunaisena. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:20 000, 8/2019.

Esiselvityksessä arvioitiin lähiseudulla aikaisemmin tehtyjen arkeologisten selvitysten tulokset. Lisäksi käytettiin GTK:n kallio- ja maaperäkartoja, Maanmittauslaitoksen ortoilmakuvia, korkeusmallia sekä laserkeilausaineiston pistepilviaineistoa.

Koska kaapeli aurattiin maahan, tehtiin ennen varsinaista maakaapelointityötä kaivinkoneella seitsemän 1 x 1 m:n kokoista ja noin metrin syvistä koekuoppaa. Kuopista dokumentoitiin havaittavissa olevat kerrostumat ja kirjattiin lisäksi muita luonnollisista kerrostumista poikkeavia rakenteita. Kuopat sijoitettiin maaston mukaisesti otollisilla kohdilla. Pintahavainnointi ei ollut mahdollista kasvuvaiheessa olevan viljan takia.

Kartta 3. Ortokuva, mk 1:5 000. Maakaapeliinjaus katkoviivana. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 8/2019.

Kartta 4. Maaston korkokuva, muinainen vuono ca 8 500 vuotta sitten vaalean sinisena. Laserkeilausaineistoon perustuva vinovalovarjoste mk 1:10 000. Maakaapeliinjaus katkoviivana. Maanmittauslaitoksen laserkeilausaineisto 8/2019.

Alue sijaitsee laajan harjujakson itäpuolella muinaisen salmen kohdalla. Salmi kuului pitkän vuonoon merenrantavaiheessa noin 8500 vuotta sitten, joka ulottui nykyisen Reisjärven kohdalta Norssijärven luoteispäähän asti. Sedimentti on mäkialueita lukuun ottamatta hienojakoista merenpohjasedimenttiä.

3. Alueen maankäytön historiaa

Esihistoriallinen aika

Merenrantavaiheessa noin 8500 vuotta sitten oli silloisen vuonon rannoilla joitakin varhaiskivikautisia asuinpaikkoja. Asutus siirtyi maakohoamisen myötä pian länteen. Merkkejä esihistoriallisesta peuranpyynnistä ovat Mustalaismäen ja Akanmäen pyyntikuopat. Niitä ei ole ajoitettu tarkemmin.

Historiallinen aika

Ensimmäiset savolaiset uudisasukkaat asuttivat Reisjärven aluetta 1550-luvulta alkaen. Antti Pesoinen asettui nykyisen Kangaspäänjärven alapäähän ja lähistölle asettui tämän veli Paavo Pesoinen. Paavo Pesoinen talon nimeksi tuli Puurula 1600-luvulla tuolloisen isännän nimen mukaan. Talontontit ovat edelleen asuttuja, nykyään tilojen nimet ovat Rantala, Puurunmäki ja Hirsimäki. Vanhin kartta, johon talot on merkitty, on vuoden 1844 pitäjänkartta. Tuolloin oli perustettu myös Ahon talo. Isojako toimitettiin alueella vasta 1844-46.

Kartta 5. Ote vuoden 1844 pitäjänkartasta. Kangaspäänjärvi on vasemmalla ylhäällä. Karta öfver Reisjärvi Socken i Haapajärvi Härad af Uleåborgs län. Uprättad År 1844 af W.J Hällström.

4. Valvonnan kuvaus ja valokuvat

Kartta 7. Koekuopat 1 – 7. Maakaapelilinjaus vihreänä katkoviivana. Maanmittauslaitoksen peruskartta-rasteri 1:20 000, 8/2019.

Kuva 1. Maakaapelilinjaus sijaitsee tien oikealla puolella. Kuvattu paikallistietä 18291.

Koekuoppa 2, 40 cm peltokerros, alla häiriintymätöntä muinaista merenpohjaa.

Koekuoppa 3, sekoittunut peltokerros, alla vähän hiiltä.

Koekuoppa 4 45 cm:n peltokerros, sen alla merenpohja-sedimenttiä.

Koekuoppa 5. Sama kuin kuopassa 4.

Koekuoppa 7. 40 cm:n peltokerros, jonka alla merenpohja-sedimenttiä.

Muinainen merensalmi kuvattu tieltä itään harjulle päin.

5. Tulokset

Kaapelointilinjaukselt ei havaittu kiinteitä rakenteita eikä löytöjä. Topografian perusteella sopiva sijainti kivi-kautiselle asuinpaikalle olisi törmä muinaisen salmen kohdalla linjauksesta n. 50 m itään tai koilliseen. Linjaukselta ei tehty havaintoja kiinteästä muinaisjäännöksestä.

Lestijärvellä, 21.8.2019

Hans - Peter Schulz

Hans-Peter Schulz

6. Aineistoluettelo

Digitaalinen aineisto:

Geologian tutkimuskeskus,
<http://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html>

Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto, <http://www.vanhakartta.fi/>

Pitäjänpitokartat, <http://digi.narc.fi/digi/dosearch.ka?new=1&haku=haapaj%E4rvi>

Kapsi ry, >wms-server <http://tiles.kartat.kapsi.fi/ortokuva?>

Museovirasto: Kulttuuriympäristön palveluikkuna, arkeologiset kohteet ja kulttuuriympäristön tutkimusraportit arkeologia

https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjreki/read/asp/r_kohde_list.aspx

https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/raportti/read/asp/r_raportti_list.aspx

Maanmittauslaitos,
<http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

Maanmittauslaitos, avoimien aineistojen tiedostopalvelu,
<https://tiedostopalvelu.maanmittauslaitos.fi/tp/kartta>